OBSAH

Úvod 13

ROZMANITOST SVĚTA

Komunikace – obchod, umění a výměna znalostí 29
Transversála oikumeny – Indický oceán a Středozemní moře 30
Obchod na asijských a evropských pozemních cestách 37
Tajemný třetí světadíl 45
Výměna zboží a vědomostí – kupci a vyslanci, poutníci a vzdělanci 48
„Zlato“ z Byzance v mincovnách Arabů a Latinů 58

Obraz světa, kartografie a zeměpisné znalosti 65
Antické základy a středověké znalosti o světě 66
Multifunkčnost média 71
Mapy jako mnemonické pomůcky 72
Náboženská symbolika a kontemplace 73
Svět jako encyklopedie 77
Reprezentace moci 81
Nová vizualizace prostoru – regionální a portolánové mapy 83
Rozšíření a obnovení eurocentrického obrazu světa 87
Recepce Ptolemaiovy geografie 87
Nový svět a nové vědomosti 88

Náboženská rozmanitost Asie 91
„Světová náboženství“ v letech 600 až 1500 91
Hinduistická tradice v Indii 93
Buddhismus v jižní a jihovýchodní Asii 98
Čína a Japonsko 99
Buddhismus od éry dynastie Tchang 100
Taoismus v Číně 103
Buddhismus v Japonsku 104

Afrika jižně od Sahary – od sakrálních států k velkým říším 107
Státní útvary jižně od Sahary 108
Vznik subsaharských říší 111
Islamizace a rozvoj imperiální moci 115

Náboženství, politika a zrod islámu 120
Lokální struktury a akulturační tendence
v Arábii pozdního starověku 121
Politická transformace
staroarabské kmenové společnosti 124
Zrod islámu 128

Židovská diaspora 132
Židé v byzantské říši 133
Židé pod islámem 135
Židé v západní křesťanské Evropě 139

USPOŘÁDÁNÍ SVĚTA

Islámské říše 147
Budování státu a expanze 147
Utváření říše 149
Abbásovci a rozdrobení islámského světa 153
Abbásovská centrální oblast – Egypt, Sýrie,
Mezopotámie, Írán 153
Al-Maghrib – Západ (severní Afrika a Španělsko) 160
Má warà' an-nahr – Východ (Transoxanie, Indie) 162

Křížové výpravy 164
Cílové oblasti a průběh 164
Předpoklady – organizace – reakce 167
Důsledky 174

Nomádi mezi Asií, Evropou a Středním východem 176
Stepní říše raného a vrcholného středověku 180
Mongolská říše
(zhruba od roku 1200 až do poloviny 14. století) 185
Mongolská říše jako faktor kulturního propojování
ve světových dějinách 192

Evropa – univerzalita a regionální rozmanitost 197
Systémy vlády na křesťanských územích kolem roku 600 197
Univerzální a partikulární koncepce v 8. a 9. století 199
Císařství a papežství za vrcholného středověku 202
Království vrcholného středověku – vývoj,
zhušťování, pestrost 208
Vrchol a krize císařství a papežství ve 13. století 214
Změny a zhušťovací procesy v pozdním středověku 218

Mocenský řád a koncentrace moci v muslimském světě. 229
Stát, identita, prostor 229
Vojenské mocenské prostředky a finanční základy 235
Vláda a společnost 239

Střední a východní Asie. 245
Aristokratická císařství dynastií Suej a Tchang 246
Dynastie Sung a dobyvatelské dynastie Liao a Ťin 250
Mongolská světová říše a dynastie Ming. 251

Indický subkontinent 256
Raný středověk v Indii (asi 550–1206) 256
Pozdní středověk v Indii (1206–1526). 262

Konvergence a divergence politické a náboženské moci 265
Konvergence. 266
Obrat 271
Divergence 272
Mimoevropské poměry. 285

Města 289
„Město“ – „Města“ – Koncepce. 289
Kulturní krajiny 292
Mezoamerika a Jižní Amerika 292
Afrika na východě a jižně od Sahary 293
Čína 294
Japonsko 299
Indie 303
Blízký východ a severní Afrika. 310
Srovnávací pohled 316

VÝKLAD SVĚTA

Cesty ke spáse – Čína a východní Asie 325
Rozmanitost nauk, mnichů, laiků a role státu 326
Formování buddhismu v Koreji a Japonsku 329
Představy o konci světa a soucit bódhisattvy 332

Cíle a cesty spásy v Indii 337
Náboženství v Indii 337
Základní koncepce myšlenky vysvobození 341

Teologie, právo a filozofie v islámu 352
Sunnité a šíité 352
Súfismus 357

Cesty ke spáse ve středověké křesťanské kultuře 364
Prvotní ztráta blaženosti 364
Boží jednání ke spáse člověka 365
Individuální jednání k dosažení spásy 368
Církev jako instituce zprostředkující spásu 372
Církevní právo 374
Svátosti 374
Misie 375
Dogmata 376
Hereze 379
Vita religiosa – svět klášterů a řádů 381

Řád vědění v latinském středověku 384
Artes liberales – dědictví antiky a patristiky 384
Obrat od *artes* k *divisio philosophiae* ve 12. století 387
Věda a moudrost – vědy od 13. do 14. století 395

Zvědečtění a racionalita 401
Ke genealogii středověkého vědění – rozvrhy a trendy 401
Ibn an-Nadím a suma světského vědění 403
K tradici antického dědictví vědění v Byzanci – Fótios 404
Dialektika pokroku – systémy zdůvodnění v rámci světa 404
Bohatství vědění a jeho předávání 408
Spálený chalífův poklad vědění 408
Počtářství a hvězdopravectví – Gerbert z Aurillaku 412
Monopoly vědění na Dálném východě 415

O židovském příspěvku k evropské kultuře vědění ve středověku 416
Primát rozumu a odkrývání přírody 419
Náboženské a názorové boje rané scholastiky 419
Zdůvodnění víry prostřednictvím rozumu 420
Kosmos a fysis 421
„Znal všechno pod sluncem" – Abélard 422
Cesty a působení nového kulturního transferu 424
Emancipace vědy 426
Nový stav intelektuálů a jeho rozpory 426
A přece platí, že „naše vědění je nevědění" – Mikuláš Kusánský (1401–1464) 430

Výhled 433

Seznam literatury 437
Chronologický přehled 452
Rejstřík jmen osob, mytologických postav a národů 458
Rejstřík místních názvů 468